

Succesfactoren voor de uitvoering van lokale sportakkoorden

Tekst: **Ad Hoogendams**

Op 14 december 2022 is het Hoofdlijnen Sportakkoord II ondertekend. Het Mulier Instituut heeft de uitvoering van het eerste sportakkoord gemonitord: zowel de voortgang van de zes deelakkoorden als de uitvoering van de lokale sportakkoorden. Welke lessen kunnen lokale partijen hieruit trekken voor het vervolg op hun lokale sportakkoord?

Monitoring van de sportakkoorden

In de laatste voortgangsrapportage over de lokale akkoorden¹ zagen we dat in het laatste jaar van het eerste sportakkoord aanzienlijke voortgang is geboekt. Deze positieve ontwikkeling lijkt erop te wijzen dat in 2022 een keerpunt is bereikt en dat men nu op veel plekken is begonnen met oogsten wat in de eerste jaren is gezaaid. Dat het allemaal misschien wat meer tijd

heeft gekost is deels te verklaren door corona. Maar samenwerking opzetten kost ook gewoon tijd: kernteams moesten worden samengesteld en moesten op zoek naar een goede rolinvulling, gemeenten moesten wennen aan hun nieuwe rol, de communicatie over het lokale sportakkoord moest worden georganiseerd, enzovoort.

De algemene conclusie was dat er een goede basis is gelegd, maar dat er meer tijd

nodig is om de vruchten te plukken. Vrijwel iedereen vindt dat we door moeten gaan op de ingeslagen weg. Het nieuwe sportakkoord doet dat, maar wel met een aantal aanpassingen. Die zijn vooral bedoeld om in het vervolg meer en concretere resultaten te kunnen oogsten. Daarbij is geleerd van de uitvoering van het eerste sportakkoord, door te kijken naar welke factoren hebben bijgedragen aan het (relatieve) succes van de lokale akkoorden.

¹Hoogendam, A., Geurink, N., De Kwaasteniet, R., Van der Poel, H., Pulles, I., & Venneker, E. (2022). Voortgang uitvoering lokale sportakkoorden: een goede basis voor vervolg. Mulier Instituut.

Deze factoren beschrijven we in de genoemde voortgangsrapportage. We baseren ons daarbij vooral op de uitkomsten van een vragenlijst onder de kernteams van lokale sportakkoorden en een zestal lokale casestudies. Met vertegenwoordigers van vier van deze casegemeenten hebben we in een werksessie de succesfactoren voorgelegd en besproken welke lessen we hieruit trekken en wat daarom belangrijk is mee te nemen in het vervolg op het sportakkoord.

Succesfactoren

Hieronder bespreken we de belangrijkste factoren die hebben bijgedragen aan de lokale opbrengsten van het Nationaal Sportakkoord. Per factor geven we aan wat daarbij belangrijke aandachtspunten of voorwaarden zijn. Knelpunten die optraden hebben meestal te maken met het feit dat niet of onvoldoende aan deze voorwaarden is voldaan.

De uitvoering van het lokale sportakkoord staat of valt met enthousiaste en proactieve ‘kartrekkers’

Het Nationaal Sportakkoord als raamwerk

De eerste bevorderende factor is het ‘Nationaal Sportakkoord, Sport verenigt Nederland’, dat als belangrijke inspiratiebron voor de lokale akkoorden heeft gediend. De uitnodiging om tot een lokaal sportakkoord te komen was niet aan dovemansoren gericht: in vrijwel alle gemeenten is een lokaal (of regionaal) sportakkoord gesloten. De meeste thema’s (‘deelakkoorden’) van het Nationaal Sportakkoord hebben hun weg gevonden naar de lokale akkoorden, vaak aangevuld met gezonde leefstijl/preventie. Uitzondering zijn ‘Duurzame sportinfrastructuur’ en ‘Topsport die inspireert’.

De sportformateur

De sportformateurs hebben in de beginfase een hele belangrijke rol gespeeld als aanjagers van de samenwerking. Budget beschikbaar stellen om een sportformateur aan te stellen heeft daarbij zeer goed gewerkt.

Beschikbaarheid uitvoeringsbudget

De beschikbaarheid van een uitvoeringsbudget is een belangrijke motor geweest voor partijen om samen te gaan werken. Betrokkenen waren het erover eens dat zo’n budget weer onderdeel moet zijn van het nieuwe sportakkoord.

Het uitvoeringsbudget bood allerlei mogelijkheden om initiatieven vanuit de lokale gemeenschap te ondersteunen. Dit leidde vaak tot extra samenwerking. Belangrijk daarbij was de laagdrempeligheid: geen ingewikkelde procedures voor het indienen van een aanvraag, snelle besluitvorming door het kernteam over de aanvraag en geen bureaucratische rompslomp achteraf bij de verantwoording.

Daarom is het binnen menige gemeente een goede zet geweest om het uitvoeringsbudget buiten de gemeentelijke financiële subsidieregelingen te houden. Zo kon het kernteam slagvaardig en flexibel werken. Waar het uitvoeringsbudget wel onderdeel was van een gemeentelijke subsidieregeling, zoals in Den Bosch, schrikt dit partijen af vanwege het werk dat een aanvraag met zich meebrengt.

Dat geldt zeker voor sportclubs. Zelfs wanneer het zo eenvoudig mogelijk was gehouden, bleven de aanvragen van sportclubs vaak achter bij andere organisaties. Laagdrempeligheid alleen is niet voldoende: clubs moeten actief benaderd en gestimuleerd worden en waar nodig geholpen bij de aanvraag. Dat vraagt tijd en inzet (zie verder onder uitvoeringscapaciteit).

Aanstellen lokaal kernteam

In vrijwel in alle gemeenten is een kernteam of stuurgroep aangesteld. Dit is een cruciale stap geweest in de uitvoering van de lokale

akkoorden. Voor een goed functioneren van die teams is het van belang goed te kijken naar de samenstelling. De leden moeten goede ‘ambassadeurs’ zijn van de sector of achterban die zij vertegenwoordigen. Dit betekent dat ze goed moeten weten wat er binnen hun sector/achterban speelt en een goed netwerk moeten hebben. Tegelijk moeten ze kunnen denken en handelen vanuit het grotere belang en niet enkel de belangen van de eigen achterban voorop willen stellen.

Veel kerngroepleden doen hun werk als vrijwilliger of naast hun gewone werkzaamheden. Dat betekent vaak dat ze beperkte tijd hebben. Belangrijk is daarom zorg te dragen voor een goede ondersteuning, bijvoorbeeld bij de administratieve afhandeling van de projectaanvragen.

Gelijkwaardigheid

Minder tastbaar, maar toch een belangrijke factor, is dat deelnemende partijen – en kernteams in het bijzonder – als gelijkwaardige partner van de gemeente worden gezien. Het argument dat daarbij vaak valt te beluisteren is dat het sportakkoord ‘niet van de gemeente is, maar van de sport’. Het gevolg is dat kernteams vertrouwen genieten en de ruimte krijgen om eigen keuzes te maken. Dit vraagt van gemeenten een zekere terughoudendheid en een andere

rolinvulling dan ze gewend zijn. Van belang is dat gemeenten zich daar bewust van zijn en ernaar handelen.

Een enthousiaste en proactieve kartrekker

De uitvoering van het lokale sportakkoord staat of valt met enthousiaste en proactieve 'kartrekkers'. Iemand die partijen bij elkaar brengt, vastgelopen samenwerking weer vlot trekt, bij zoveel mogelijk partijen het sportakkoord en de mogelijkheden die dat biedt onder de aandacht brengt, enzovoort. Een ware 'spin in het web'. Een kartrekker is vaak voorzitter van het kernteam, coördineert de uitvoering van activiteiten en projecten en onderhoudt contacten met de gemeente.

Uitvoeringscapaciteit (zoals buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners)

De inzet van professionals, zoals buurtsportcoaches, clubkadercoaches en verenigingsondersteuners, is onontbeerlijk. Van belang is dat zij beschikbaar zijn om ondersteuning te bieden aan initiatieven en waar nodig meewerken aan de uitvoering van projecten.

Buurtsportcoaches en clubondersteuners spelen bijvoorbeeld een belangrijke rol bij het informeren van sport- en beweegaanbieders en andere partijen over het

lokale sportakkoord en de mogelijkheden om daaraan deel te nemen. Lang niet alle organisaties zijn daarvan op de hoogte of ondernemen uit zichzelf actie, bijvoorbeeld door een projectaanvraag in te dienen. In Arnhem is bijvoorbeeld stevig ingezet op communicatie en zijn buurtsportcoaches ingezet als 'ambassadeurs' van het lokale sportakkoord. Ook bij het indienen van aanvragen kunnen veel sport- en beweegaanbieders hulp gebruiken.

In Arnhem spelen buurtsportcoaches een belangrijke rol in het programma 2+1+2 om kinderen in de basisschoolleeftijd meer en beter te laten bewegen. Zij zijn de schakel naar de sport- en beweegaanbieders en ontzorgen daarmee zowel hen als de basisscholen bij het opzetten van naschools sport- en beweegaanbod. Daarnaast moeten vakdocenten over voldoende uren beschikken om het 'bewegend leren' (de +1) binnen het onderwijs in te voeren en samen met de buurtsportcoach het naschoolse aanbod te organiseren.

Adviseurs Lokale Sport en andere ondersteuning

Over het belang van ondersteuning door bijvoorbeeld de Adviseur Lokale Sport is het lastiger algemene uitspraken te doen. Daarvoor verschilt de situatie te veel en hebben partijen te uiteenlopende behoeften. De rol die Adviseurs Lokale Sport spelen verschilt per gemeente. Soms is hun rol groot en maken ze zelfs deel uit van het kernteam. In andere gevallen functioneren ze meer op de achtergrond. De Adviseurs Lokale Sport speelden met name een rol bij het informeren over en bemiddelen bij het aanvragen van ondersteunende diensten ('services').

Knelpunten

Naast de succesfactoren waren er zaken die de uitvoering belemmerden. Meestal hebben die te maken met het ontbreken van een van de bovenstaande bevorderende factoren of werd onvoldoende voldaan aan de randvoorwaarden waaronder deze tot succes leiden. Daarom is in het nieuwe spor-

De inzet van professionals, zoals buurtsportcoaches, clubkadercoaches en verenigingsondersteuners, is onontbeerlijk

takkoord de voorwaarde opgenomen dat er een lokale 'coördinator sport en preventie' als kartrekker wordt aangesteld. Deze functionaris maakt deel uit van het kernteam en coördineert de uitvoering van het sportakkoord. Daarnaast krijgt deze de opdracht verbinding te maken met gezondheid, preventie en sociale basis.

Een belangrijke uitdaging voor het vervolg is het vergroten van de betrokkenheid van sport- en beweegaanbieders. Nu zijn het vaak de grotere, reeds maatschappelijk actieve sportverenigingen die zijn aangehaakt. Voor veel andere clubs blijkt dit lastiger. Ze worden in beslag genomen door het draaiende houden van de organisatie, zoals vrijwilligers vinden en behouden. Goede clubondersteuning en het versterken van de uitvoeringscapaciteit bij sport- en beweegaanbieders zijn cruciaal voor het vervolg.

Het Nationaal Sportakkoord II zet daarom in op een steviger inzet van de Adviseurs Lokale Sport ter verbetering van de infrastructuur voor clubondersteuning en de samenwerking tussen sportaanbieders. Verder wordt de uitvoeringskracht van sportbonden, brancheorganisaties en sportaanbieders versterkt.

Tot slot

Om straks in aanmerking te komen voor uitvoeringsbudget moeten gemeenten onder regie van het kernteam het sportakkoord herijken. Als ze daarbij rekening houden met deze succesfactoren en lessen, wordt het vervolg op hun lokale sportakkoord ongetwijfeld een (nog groter) succes! ➡

